

Motion till riksdagen 2007/08:Ub514

av Marie Granlund m.fl. (s)

Gymnasieskolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att permanenta den särskilda lärarutbildningen för yrkeslärare (SÄL).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lokala kurser ska kvalitetssäkras av Skolverket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kvaliteten på det individuella programmet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka kvaliteten på yrkesutbildningarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kärnämnen bör präglas av utbildningens inriktning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetensutveckling för alla lärare som undervisar i matematik i gymnasieskolan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även yrkeslärarna ska omfattas av statliga satsningar på kompetensutveckling för lärare.

Vår syn på gymnasieskolan

Gymnasieskolan ska skapa förutsättningar för eleverna att tillägna sig och utveckla kunskaper. Genom studier skall eleverna skaffa sig en grund med beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarsökande människor som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet.

Men gymnasieskolan brottas med kvalitetsproblem och är i behov av förändringar för att kunna svara upp mot det moderna samhällets ökade kunskapskrav på breda kunskaper och hög specialisering. Det är centralt att fler

Fel! Okänt namn på

elever slutför skolan med fullständiga betyg utan att kunskapskraven sänks. Alla elever skall ges möjligheter att slutföra sin utbildning.

Alla elever måste dessutom få det stöd som behövs för att nå målen. Det är viktigt att på ett individualiserat vis möta varje elevs behov av stöd för sin utveckling. Frånvaron och avhoppet från gymnasieskolan måste minska. Skolan har ett ansvar att se varje elev. Vid upprepad frånvaro har skolan ett ansvar att sätta in stöd och hjälp.

Historik

Under förra mandatperioden beslutade riksdagen att en ny modern gymnasieskola skulle införas hösten 2007. Bland det första den borgerliga regeringen gjorde var att dra tillbaka den reformen. Vi ser nu med oro på vad en gymnasieskola med tydliga borgerliga förtecken kommer att innebära för ungdomars framtidsmöjligheter.

Den gymnasiereform som skulle ha genomförts betonade helhet och fördjupning. Den byggde på elva steg för utveckling av gymnasieskolan:

- ? Ämnesbetyg som ersätter dagens kursbetyg.
- ? Införande av en gymnasieexamen.
- ? Ett gymnasiearbete som stärker helhetssynen i utbildningen.
- ? Ökad kvalitet på det individuella programmet.
- ? Frisökning.
- ? Historia som nytt kärnämne.
- ? Förstärkt kvalitet på yrkesutbildningarna.
- ? En modern lärlingsutbildning/gymnasial lärlingsutbildning.
- ? Kärnämnen bör präglas av utbildningens inriktning.
- ? Större kurser för sammanhang och fördjupning.
- ? Lokala kurser måste kvalitetssäkras av Skolverket.

Av de elva punkterna har regeringen plockat ur två förslag. Förslaget om frisökning till gymnasieskolan genomförs, men taget ur sitt sammanhang och helheten. Under hösten 2008 avser regeringen att införa en variant av den lärlingsutbildning som skulle ha genomförts redan hösten 2007. Men den gymnasiala lärlingsutbildningen måste hålla hög kvalitet så att den blir en intressant möjlighet för alla elever. Därför bör lärlingsutbildningen ha samma kunskapsmål som skolförlagd utbildning och ge eleverna goda kunskaper i skolans kärnämnen och karaktärsämnen för att eleverna ska stå sig väl både på arbetsmarknaden och i samhället.

Återvändspolitik

Med den gymnasieskola som regeringen har aviserat kommer ambitionerna att sänkas på de yrkesinriktade utbildningarna genom att kunskapskraven i matematik, svenska och engelska blir lägre. När inte alla gymnasieutbildningar ger högskolebehörighet skapas återvändsgränder i utbildningssystemet.

Människor kan inte delas in i praktik eller teori utan har behov av både delarna. När regeringen, samtidigt monterar ned vuxenutbildningen blir dessa återvändsgränder än tydligare. En tredje del av det statliga stödet till komvux har försvunnit med den borgerliga regeringen, och det livslånga lärandet försämras nu väsentligt. De som gör ”fel” val i ungdomsåren får svårt att ta igen det senare i livet. För oss är det en självklarhet att alla har rätt till fler chanser i livet. En tydligare sorteringsskola som regeringen förordar är ett stort hot inte bara för studieresultaten utan även för sammanhållningen i samhället.

Kvaliteten i yrkesutbildningarna och de individuella programmen är i stort behov av kvalitetshöjning. För att öka anställningsbarheten i utbildningarna måste samverkan mellan skolan och arbetslivet förbättras. Det är helt fel väg att gå att sänka ambitionskraven. Fler, inte färre, måste få de kunskaper som är så viktiga för deras framtid.

Kraven i framtidens yrkesliv

I dagens gymnasieskola finns en gemensam kunskapsbas för alla inriktningar, både de studieförberedande utbildningarna och yrkesutbildningarna. För oss är detta en viktig utgångspunkt för att gymnasieskolan ska bli en kunskapskola riktad till alla ungdomar. Gymnasieskolans utbildningar bör förmedla kunskap som förbereder för såväl anställning som eget företagande och ett aktivt samhällsdeltagande.

Arbetskraftens kunskaper och färdigheter är en allt viktigare förklaring till produktionsökningar och ett samhälles totala växtkraft. En välutbildad befolkning är en av tillväxtens drivkrafter. Sverige är ett kunskapssamhälle där gymnasiekompetensen har blivit den etablerade grundkompetensen. Det är numera en allvarlig nackdel och risk för utanförskap att inte inneha de kunskaper som en slutförd gymnasieutbildning ger. Utan en fullständig gymnasieutbildning är det svårt att få och behålla ett arbete.

Utvecklingen med kraftiga strukturomvandlingar i näringslivet och förändringar av arbetsinnehåll och arbetsmetoder på hela arbetsmarknaden medför att arbetskraften har ett ständigt behov av kunskapspåfyllnad. För att klara sådana omställningar krävs, oavsett yrke, breda kunskaper i botten. Samhällets insatser på utbildningsområdet måste kunna svara upp till detta krav. Det är även fack och arbetsgivare överens om. Därför är det av central betydelse att alla gymnasieutbildningar har en bred gemensam kunskapsbas.

Tidigare insatser

Alltför många saknar de kunskaper i svenska, engelska och matematik som behövs för att klara gymnasieskolan, och det är mycket allvarligt. För att möjliggöra för alla elever att nå målen krävs insatser i de tidiga åldrarna. Varje elev har rätt att bli sedd och få studiero i skolan. De elever som har behov av det ska få stödundervisning tidigt för att de ska klara sin utbildning och förhindra avhopp. Vi vill stärka läraryrkets status och professionalisering.

Fel! Okänt namn på

Ett sätt kan vara att införa en lärarauktorisering som också öppnar upp för en förnyelse av arbetsorganisation och som kan ge lärare möjlighet till fler karriärvägar i skolan.

Lärlingsutbildning

Vårt förslag till utformning av lärlingsutbildning utgår ifrån att utbildningen till innehåll och mål skall motsvara skolförlagd utbildning men till sin uppbyggnad kunna skilja sig avsevärt på grund av att den till huvuddelen är förlagd till en eller flera arbetsplatser. Lärlingsutbildningen skall ge goda kunskaper i karaktärs- och kärnämnen för att eleverna skall stå sig väl i samhället och på arbetsmarknaden. För eleven kan den praktiska delen motivera och påvisa behov av mer praktiska men även av mer teoretiska kunskaper som är nödvändiga för att klara yrkesrollen. Det är viktigt att lärlingsutbildningen är en likvärdig utbildningsform. Det underlättar också övergång mellan denna och skolförlagd utbildning för den elev som vill eller behöver byta studieform.

Individuella program

Utvecklingen av det individuella programmet är inte positiv. Att så många elever inte är behöriga till ett nationellt program och att många elever som går på ett individuellt program är behöriga men har hoppat av sin utbildning måste åtgärdas. I första hand måste eleverna i grundskolan i mycket högre grad vara behöriga till ett nationellt program. Sedan måste det ske en mer effektiv uppföljning av eleverna sedan de kommit in på ett nationellt program. De elever som behöver stöd måste i första hand erbjudas det för att undvika onödiga avhopp, i andra hand byte av studieväg.

Ikke behöriga elever bör erbjudas möjligheten att gå ett programriktat individuellt program, PRIV, som innebär att eleven parallellt med att läsa in behörigheten kan gå ett nationellt program, vilket innebär ökad motivation och ökade förutsättningar att slutföra gymnasieexamen. Riksdagen har beslutat att från den 1 juli 2006 ska elever på ett individuellt program erhålla utbildning på heltid. Den socialdemokratiska regeringen beslutade i budgetpropositionen att tillföra kommunerna 225 miljoner kronor från den 1 juli 2006 och 450 miljoner kronor från och med den 1 januari 2007 på helårsbasis för att verkligen ge kommunerna förutsättningar att genomföra reformen. Det är ytterst angeläget att kommunerna följer upp sina elever för att ge dem reella förutsättningar att genomföra sin gymnasieutbildning.

Rekrytering av yrkeslärare

En viktig del i kvalitetsarbetet för den yrkesinriktade gymnasiala utbildningen är att säkra lärartillgången. De senaste årens examination av yrkeslärare har

Fel! Okänt namn på

varit låg samtidigt som allt fler av de yrkesverksamma lärarna närmar sig pensionsåldern. Presumptiva yrkeslärare inom vissa gymnasieprogram har av olika skäl varit svåra att rekrytera till de reguljärt upplagda lärarutbildningarna. Den särskilda lärarutbildningen (SÄL) med lärartjänstgöring på halvtid och halvtidsstudier har visat sig mer attraktiv för denna lärarkategori.

Genom statliga utbildningsåtgärder får skolhuvudmän för såväl kommunala som fristående skolor som motsvarar gymnasieskolan en möjlighet att fylla vakanser och planera för de pensionsavgångar som följer de närmaste åren bland yrkeslärarna. Den tidigare socialdemokratiska regeringen genomförde särskilda satsningar på lärarutbildning för yrkeslärare åren 2002–2006. Denna satsning bör permanentas. Dessutom anser vi att även yrkeslärarna ska omfattas av den statliga satsningen på kompetensutveckling för lärare som genomförs.

Långsiktig utbildningspolitik

Eftersom regeringen för närvarande utreder en ny gymnasieskola som kommer att genomföras 2010 vet vi idag inte hur framtidens gymnasieskola kommer att se ut. Vi ser med oro på att regeringen väljer att politisera frågor som egentligen skulle behöva bredare politiska lösningar för att kunna verka under lång tid. Utbildningssystemet är av den karaktären att den måste kunna verka över många år. Det går inte att reformera gymnasieskolan varje gång det blir maktskifte i Sveriges riksdag, och därför bör gymnasieskolans form tas fram i breda politiska lösningar. Men oppositionen är inte inbjuden att vara med och forma den nya gymnasieskolan. Att så snabbt som möjligt kunna genomföra sin politik verkar vara viktigare för regeringen än elevernas behov och den demokratiska processen.

Stockholm den 2 oktober 2007

Marie Granlund (s)

Mikael Damberg (s)

Louise Malmström (s)

Thomas Strand (s)

Agneta Lundberg (s)

Peter Hultqvist (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)